

УДК 376.37:81'33

[https://doi.org/10.52058/2786-4952-2026-6\(64\)-1033-1041](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2026-6(64)-1033-1041)

Суховієнко Наталія Анатоліївна кандидат педагогічних наук, логопед вищої категорії, сурдопедагог, сертифікований гештальт-психотерапевт, викладач кафедри початкової і спеціальної освіти, Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького, м. Черкаси, <https://orcid.org/0000-0002-0528-9494>

Литвин Інна Миколаївна кандидат педагогічних наук, логопед, старший викладач кафедри початкової і спеціальної освіти, Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького, м. Черкаси, <https://orcid.org/0000-0002-8946-1449>

Пиляєва Наталія Сергіївна викладач кафедри логопедії та інноваційних технологій, факультет управління, Карпатський національний університет імені Василя Стефаника, м. Івано-Франківськ, <https://orcid.org/0000-0003-4154-2095>

ЗВУКО-СКЛАДОВА ОРГАНІЗАЦІЯ МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ З МОТОРНОЮ АЛАЛІЄЮ: ТИПОЛОГІЯ ПОРУШЕНЬ І ЗАКОНОМІРНОСТІ ФОРМУВАННЯ

Анотація. Метою статті є систематизація типології порушень звуко-складової організації мовлення у дітей з моторною алалією та виявлення закономірностей формування цього мовленнєвого рівня в процесі корекційно-логопедичної роботи. Методи: теоретичний аналіз та узагальнення наукової літератури, порівняльний аналіз даних досліджень, систематизація емпіричних висновків.

Результати: Моторна алалія – одне з найскладніших системних порушень розвитку мовлення, що характеризується недорозвиненням експресивного мовлення зі збереженням слухом та первинним неушкодженим інтелектом. Вона зумовлена органічним пошкодженням або функціональною недостатністю кіркових мовленнєво-моторних зон, насамперед премоторних ділянок лівої півкулі. Звуко-складова структура слова – це фундаментальна фонологічна одиниця, засвоєння якої дітьми з моторною алалією відбувається за певною схемою із систематичними помилками.

Визначено та охарактеризовано п'ять основних класів помилок: 1) пропуски складів – дитина спрощує структуру слова, опускаючи один або кілька складів (наприклад, «матика» замість «математика»); 2) транспозиції складів – усі склади присутні, але в неправильному порядку; 3) асиміляція складів – один склад асимілюється із сусіднім, що відображає артикуляційну інерцію; 4) додавання

складів – дитина вставляє зайві склади, часто повторюючи наголошений; 5) помилки в скупченнях приголосних – вставка голосної між приголосними або пропуск однієї приголосної. Помилки є систематичними та відтворюваними: їхня частота зростає з довжиною слова та структурною складністю, тоді як наголошений склад є найстабільнішим.

Неврологічна основа цих помилок полягає в нездатності програмувати послідовні мовленнєво-моторні акти. Діти з моторною алалією також демонструють значний дефіцит фонологічної усвідомленості – труднощі з сегментацією слів на склади, визначенням початкових та кінцевих звуків.

Психологічні характеристики (знижена комунікативна ініціатива, підвищена тривожність у вербальних ситуаціях, знижена самооцінка в мовленнєвій сфері) ще більше ускладнюють процес реабілітації. Сучасні підходи до логопедичної терапії включають біоенергопластику, формування структури речень та комунікативну активацію мовлення. Рання ідентифікація та комплексна корекційна підтримка є важливими.

Ключові слова: моторна алалія; звукоскладова структура; типологія порушень; фонологічне програмування; логопедична корекція; розвиток мовлення; дошкільний вік; біоенергопластика; нейролінгвістика; онтогенез мовлення.

Nataliia Sukhoviienko Anatoliivna PhD (Pedagogical Sciences), speech therapist of the highest category, deaf educator, certified Gestalt psychotherapist, Lecturer, Department of Primary and Special Education, Bohdan Khmelnytskyi National University of Cherkasy, Cherkasy, <https://orcid.org/0000-0002-0528-9494>

Litvin Inna Mykolaivna PhD (Pedagogical Sciences), Speech Therapist, Senior Lecturer of the Department of Primary and Special Education, Bohdan Khmelnytskyi Cherkasy National University, Cherkasy, <https://orcid.org/0000-0002-8946-1449>

Pylyayeva Natalya Sergiivna Lecturer of the Department of Speech Therapist and Innovative Technologies, Faculty of Management, Vasyl Stefanyk Carpathian National University, Ivano-Frankivsk, <https://orcid.org/0000-0003-4154-2095>

SOUND-COMPOSITIVE ORGANIZATION OF SPEECH IN CHILDREN WITH MOTOR ALALIA: TYPOLOGY OF DISORDERS AND FORMATION REGULARITIES

Abstract. The purpose of the article is to systematize the typology of disorders of the sound-syllabic organization of speech in children with motor alalia and to identify the patterns of formation of this speech process in correctional and speech therapy work. Methods: theoretical analysis and generalization of scientific literature, comparative analysis of research data, systematization of empirical conclusions.

Results: Motor alalia is one of the most complex systemic disorders of the expression of speech development, characterized by underdevelopment of speech with

preserved hearing and primary intact intelligence. It is caused by organic damage or functional insufficiency of cortical speech-motor zones, primarily the premotor areas of the left hemisphere. The sound-syllabic structure of a word is a fundamental phonological unit, the assimilation of which with motor alalia is carried out according to a certain scheme with systematic errors.

Five main classes of errors have been identified and characterized: 1) syllable omissions - the child simplifies the structure of the word by omitting one or more syllables (for example, «mathematics» instead of «mathematics»); 2) syllable transpositions - all syllables are present, but in the wrong order; 3) syllable assimilation - one syllable is assimilated with the neighboring one, which reveals articulatory inertia; 4) syllable addition - the child inserts extra syllables, often repeating stresses; 5) consonant cluster errors - inserting a vowel between consonants or omitting one consonant. Errors are systematic and reproducible: their frequency increases with word length and structural complexity, while the stressed syllable is the most stable.

The neurological basis of these errors arises from the inability to program subsequent speech-motor acts. Children with motor alalia also demonstrate a significant deficit in phonological awareness - difficulties with segmenting words in a syllable, determining initial and final sounds.

Psychological characteristics (reduced communicative initiative, increased anxiety in verbal situations, reduced self-esteem in the speech sphere) will further complicate the rehabilitation process. Modern approaches to speech therapy include bioenergoplasty, sentence structure formation and communicative activation of speech. Early identification and comprehensive corrective support are the address.

Keywords: motor alalia; phonosyllabic structure; typology of damage; phonological programming; speech therapy correction; speech development; preschool age; bioenergoplasty; neurolinguistics; speech ontogenesis.

Постановка проблеми. Моторна алалія є одним із найскладніших порушень мовленнєвого розвитку у дітей, що характеризується системним недорозвитком експресивного мовлення при збереженому слуху та первинно збереженому інтелекті. В основі цього розладу лежить органічне ураження або функціональна недостатність кіркових мовленнєво-рухових зон, що зумовлює специфічні труднощі оволодіння звуковою та складовою будовою слова, граматичною системою мови та зв'язним мовленням [8].

Звуко-складова організація мовлення є базовим рівнем мовленнєвої системи, оволодіння яким створює фонологічне підґрунтя для засвоєння лексики, граматики та зв'язного мовлення. Саме тому порушення звуко-складової структури слова при моторній алалії не є ізольованим симптомом, а становить систему утворювальне порушення, що поширює свій негативний вплив на всі аспекти мовленнєвої діяльності дитини.

Актуальність дослідження визначається значною поширеністю моторної алалії серед дітей дошкільного віку, недостатньою розробленістю типологічних

описів порушень звуко-складової структури та потребою у вдосконаленні методів логопедичної корекції. Систематизація типів помилок і закономірностей їхнього виникнення є важливою науково-практичною задачею для підвищення ефективності корекційно-розвивальної роботи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема моторної алалії та особливостей мовленнєвого розвитку дітей із цим порушенням знаходиться в полі зору сучасних вітчизняних дослідників – логопедів, корекційних педагогів та нейролінгвістів.

Л. Трофименко у навчально-методичному посібнику, присвяченому підтримці дітей з особливими мовленнєвими потребами в освітньому середовищі, розглядає алалію комплексно, виділяючи її форми, характерні клініко-педагогічні ознаки та принципи побудови корекційної роботи в умовах інклюзивної освіти. Автор наголошує, що «алалія – відсутність або недорозвинення експресивного чи імпресивного мовлення, яке виникає внаслідок органічного ушкодження мовленнєвих зон кори головного мозку у пренатальний або післяпологовий періоди (до розвинення мовлення)» [8, С. 6].

Л. Трофименко досліджує особливості складової структури слова у дітей з алалією, виявляючи систематичні типи помилок і їхню ієрархічну структуру. Дослідниця показує, що «найхарактернішою ознакою фонетико-фонематичних порушень є нестабільність звукового складу слова: численні заміни одних звуків іншими, причому кожний замінюваний звук має багато субститутів (замінників)» [7, С. 50].

Ю. Рібцун аналізує проблему порушення звуко-складової структури слова у дітей з різними мовленнєвими діагнозами, в тому числі з алалією, виділяючи специфічні класи помилок і диференціюючи їх від типових фонетичних помилок при дислалії. Ю. Рібцун пропонує систему діагностичних критеріїв, що дозволяють кваліфікувати характер порушень звуко-складової структури [3].

Н. Пахомова та І. Баранець досліджують особистісний потенціал дитини старшого дошкільного віку з моторною алалією, характеризуючи психологічні особливості таких дітей: знижену комунікативну активність, труднощі довільної регуляції, специфічні особливості самооцінки та емоційно-вольової сфери. Автори доводять, що «суб'єктивний цей потенціал дошкільника, це, насамперед, сукупність здібностей до оволодіння дітьми когнітивно-мовленнєвими операціями та діями, мовними знаннями з подальшим доцільним і продуктивним застосуванням їх у спілкуванні, що виступає необхідною складовою корекційного процесу і є передумовою для формування комунікативної компетентності дітей старшого дошкільного віку із моторною алалією» [2, С. 85].

О. Губренко розглядає можливості застосування біоенергопластики в логопедичній роботі з дошкільниками із моторною алалією. Дослідниця обґрунтовує, що поєднання артикуляційної гімнастики з рухами кистей рук у системі БЕП сприяє не лише розвитку артикуляційного праксису, але й активізації звуко-складового відтворення слів у процесі логопедичних занять [1].

Дослідженню формування структури речення у дітей старшого дошкільного віку з моторною алалією присвячені роботи Д. Старусьової, яка констатує тісний взаємозв'язок між рівнем засвоєння звуко-складової будови слова та можливостями синтаксичного оформлення висловлювань. Автор наголошує, що без відповідного корекційного впливу на фонологічний рівень мовлення просування у сфері синтаксису є вкрай ускладненим [4].

П. Филипова розглядає питання активізації мовлення у дітей з моторною алалією, аналізуючи методи стимуляції мовленнєвої ініціативи та прийоми, що сприяють переходу від пасивного сприймання до активного відтворення мовленнєвих одиниць [9].

В. Тищенко та А. Тарасюк присвячують свої дослідження сенсорній алалії, що дозволяє провести порівняльний аналіз двох форм алалії та виявити специфіку порушень звуко-складової структури при переважно моторному характері дефекту на відміну від сенсорного [5; 6].

Незважаючи на значну кількість досліджень окремих аспектів моторної алалії, проблема систематизованого опису типології порушень звуко-складової структури та закономірностей її формування у дітей дошкільного віку потребує подальшого наукового осмислення.

Мета статті. На основі аналізу сучасних наукових джерел систематизувати типологію порушень звуко-складової організації мовлення у дітей з моторною алалією та розкрити закономірності становлення цього рівня мовлення в процесі корекційно-логопедичної роботи.

У дослідженні застосовувався комплекс теоретичних методів: аналіз та узагальнення вітчизняних наукових джерел із логопедії, корекційної педагогіки та нейролінгвістики з проблематики моторної алалії та звуко-складових порушень; порівняльний аналіз класифікацій і типологій помилок звуко-складової структури, представлених у сучасній науковій літературі; систематизація теоретичних та емпіричних даних щодо механізмів і закономірностей формування звуко-складового рівня мовлення у дітей з моторною алалією.

Добір і аналіз літературних джерел здійснювався з урахуванням критерію їх наукової релевантності для окресленої проблеми.

Виклад основного матеріалу дослідження. Звуко-складова структура слова є результатом складної координованої роботи фонологічних, фонетичних та моторних механізмів мовленнєвої системи. У нормі дитина поступово освоює різні типи складів і слів – від простих відкритих складів до багатоскладових слів зі збігом приголосних – за певною ієрархічною послідовністю, що відображає закономірності онтогенезу мовлення. При моторній алалії цей процес порушується внаслідок первинного дефекту – недостатності мовленнєво-моторних програм, що керують артикуляційними та сегментними операціями.

Нейролінгвістичні механізми порушень звуко-складової структури при моторній алалії пов'язані з дисфункцією премоторних зон кори лівої півкулі, відповідальних за програмування серії мовленнєво-рухових актів. Внаслідок

цього дитина не здатна відтворювати довільні послідовності складів і звуків, хоча окремі артикулеми можуть бути доступними для неї у простих контекстах. Це призводить до феномену «контекстуальної артикуляції» – правильного відтворення звука у простих словах при помилках у складних.

Типологія порушень звуко-складової структури слова при моторній алалії охоплює кілька основних класів помилок.

–Перший клас – пропуски складів: дитина опускає один або декілька складів у слові, спрощуючи його структуру до доступного рівня (наприклад, «матика» замість «математика»).

–Другий клас – перестановки складів: дитина відтворює усі склади, але порушує їхній порядок («леспесок» замість «велосипед»).

–Третій клас – уподібнення (асиміляція) складів: один склад уподібнюється до сусіднього за звуковим складом, що є проявом інертності артикуляційного праксису («папата» замість «лопата»).

–Четвертий клас – нарощення складів: дитина додає зайвий склад, нерідко повторюючи наголошений («собасака» замість «собака»).

–П'ятий клас – помилки у збігах приголосних: дитина вставляє голосний між приголосними або опускає один із них [7].

Закономірності виникнення помилок при моторній алалії підпорядковуються певним принципам.

–По-перше, помилки є системними і відтворюваними, тобто дитина робить однотипні помилки в аналогічних фонологічних позиціях.

–По-друге, помилки залежать від довжини та структурної складності слова: зі зростанням кількості складів і ускладненням складової структури кількість помилок зростає.

–По-третє, у словах зі збігом приголосних помилки є значно стійкішими, ніж у словах із відкритими складами.

–По-четверте, наголошений склад є відносно стабільнішим та рідше пропускається порівняно з ненаголошеними.

Особливу роль у розумінні природи порушень звуко-складової організації при моторній алалії відіграє звуко-складовий аналіз і синтез – металінгвістичні операції, що забезпечують усвідомлене маніпулювання фонологічними одиницями. Дослідження Л. Трофименко показують, що діти з моторною алалією мають суттєву недостатність цих операцій навіть порівняно з дітьми з іншими мовленнєвими розладами. Вони важко ділять слова на склади, не можуть визначити кількість складів, відчувають труднощі у визначенні першого та останнього звука у слові [7].

Психологічний контекст формування мовлення при моторній алалії є не менш важливим, ніж лінгвістичний. Н. Пахомова та І. Баранець доводять, що діти з моторною алалією нерідко мають занижену самооцінку у сфері мовленнєвої компетентності, підвищену тривожність у ситуаціях вербальної комунікації, знижену мовленнєву ініціативу. При цьому їхній особистісний та пізнавальний

потенціал може бути збережений, що є важливим ресурсом для реабілітаційного прогнозу [2].

Логопедична робота з формування звуко-складової структури слова при моторній алалії будується на основі кількох принципів.

1. Системність передбачає одночасний вплив на фонологічний, лексичний та синтаксичний рівні мовлення.
2. Поетапність означає послідовне засвоєння слів від простої структури (двоскладові з відкритими складами) до складнішої (багатоскладові зі збігом приголосних).
3. Опора на провідний аналізатор – це максимальне використання слухового, кінестетичного та зорового контролю за власним мовленням.
4. Комунікативна спрямованість передбачає включення матеріалу в ситуації реального спілкування.

О. Губренко обґрунтовує ефективність біоенергопластики у роботі з дошкільниками з моторною алалією. Синхронізація рухів артикуляційного апарату та кистей рук активізує міжпівкульну взаємодію та посилює кінестетичний контроль за артикуляцією, що сприяє кращому засвоєнню звуко-складових патернів. Цей метод органічно включається в систему логопедичних занять і може застосовуватись як на індивідуальних, так і на підгрупових заняттях [1].

Д. Старусьова показує, що робота над структурою речення у дітей з моторною алалією є нерозривно пов'язаною з формуванням звуко-складових навичок: лише після досягнення певного рівня стабільності у відтворенні слів різної складності стає можливим синтаксичне розгортання висловлювань. Науковець пропонує методику поетапного формування структури простого і поширеного речення з опорою на наочно-дієвий контекст [4].

П. Филипова пропонує систему прийомів активізації мовлення у дітей з моторною алалією, яка передбачає створення мотивуючих ситуацій спілкування, використання невербальних засобів підтримки мовленнєвого висловлювання, поступове збільшення вимог до обсягу та складності мовленнєвої продукції [9]. Ці підходи є важливими не лише для активізації загального мовлення, але й для закріплення звуко-складових патернів у контексті комунікативної діяльності.

Порівняльний аналіз моторної та сенсорної алалії, здійснений у роботах В. Тищенко, А. Тарасюк, дозволяє краще зрозуміти специфіку звуко-складових порушень при моторному варіанті дефекту. При сенсорній алалії порушення звуко-складової структури є вторинними і зумовлені недостатністю фонематичного сприймання, тоді як при моторній алалії вони мають первинний моторно-програмний характер. Ця відмінність принципово важлива для вибору методів корекційного впливу [5; 6].

Висновки дослідження і перспективи подальших розвідок. Звуко-складова організація мовлення при моторній алалії є порушеною на рівні фонологічного програмування та моторної реалізації складових патернів.

Виокремлено п'ять основних класів помилок: пропуски, перестановки, уподібнення, нарощення складів та помилки у збігах приголосних, що є системними і відтворюваними проявами недостатності мовленнєво-рухового програмування.

Закономірності формування звуко-складової структури при моторній алалії підпорядковуються загальним принципам онтогенезу мовлення, проте реалізуються значно повільніше, з більшою кількістю помилок та з вираженою залежністю від фонологічної складності слова. Ефективна корекційна робота передбачає системний, поетапний та комунікативно спрямований вплив, що включає методи біоенергопластики, роботу над структурою речення та активізацію мовленнєвої ініціативи.

Перспективи подальших досліджень полягають у розробці диференційованих методик корекції звуко-складової структури слова для дітей з різними ступенями тяжкості моторної алалії, а також у вивченні ефективності інтегрованих підходів, що поєднують традиційні логопедичні методи з інноваційними нейрокорекційними технологіями.

Література

1. Губренко О. М. Застосування біоенергопластики в логопедичній роботі з дошкільниками із моторною алалією. Синергетичний потенціал міждисциплінарного підходу у супроводі осіб з особливими освітніми потребами : зб. матеріалів Всеукр. круглого столу (м. Харків, 20 листоп. 2025 р.) / Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. Харків, 2026. С. 324–327.
2. Пахомова Н. Г., Баранець І. В. Особистісний потенціал дитини старшого дошкільного віку із моторною алалією: психологічні особливості розвитку. *Особлива дитина: навчання і виховання*. 2020. Вип. 4 (89). С. 75–87.
3. Рібцун Ю. В. До проблеми порушення звуко-складової структури слова у дітей. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова* : зб. наук. пр. Вип. 23. Київ : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2013. С. 206–208.
4. Старусьова Д. С. Формування структури речення у дітей старшого дошкільного віку з моторною алалією. Синергетичний потенціал міждисциплінарного підходу у супроводі осіб з особливими освітніми потребами : зб. матеріалів Всеукр. круглого столу (м. Харків, 20 листоп. 2025 р.) / Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. Харків, 2026. С. 201–203.
5. Тарасюк А. І. Особливості мовленнєвого розвитку дітей із сенсорною алалією. *Актуальні питання корекційної та інклюзивної освіти* : зб. наук. пр. / Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. Харків : ХНПУ, 2020. С. 324–329.
6. Тищенко В. В. Дослідження сенсорної алалії у психолого-педагогічному дискурсі. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. Серія 19 : Корекційна педагогіка та спеціальна психологія. 2014. Вип. 26. С. 229–233. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_019_2014_26_49.
7. Трофименко Л. Дослідження особливостей складової структури слова у дітей з алалією. *Матеріали конференцій МЦНД*. 2022. С. 50–55.
8. Трофименко Л. І. Алалія: підтримка дитини з особливими мовленнєвими потребами в освітньому середовищі : навч.-метод. посіб. Київ, 2023. 180 с.
9. Филипова П. С. До питання активізації мовлення у дітей з моторною алалією. *Актуальні питання корекційної та інклюзивної освіти* : зб. наук. пр. / Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. Харків : ХНПУ, 2020. С. 338–342.

References:

1. Hubrenko, O. M. (2026). *Zastosuvannia bioenerhoplastyky v lohopedychnii roboti z doshkilnykamy iz motornoiu alalieiu* [The use of bio-energy plastics in speech therapy work with preschoolers with motor alalia]. Synerhetychnyi potentsial mizhdystsyplinarnoho pidkходу u suprovodi osib z osoblyvymy osvitimy potrebamy: zb. materialiv Vseukr. kruhloho stolu. Kharkiv National Pedagogical University named after H. S. Skovoroda. Kharkiv. pp. 324–327. [in Ukrainian].
2. Pakhomova, N. H., & Baranets, I. V. (2020). *Osobystisnyi potentsial dytyny starshoho doshkilnoho viku iz motornoiu alalieiu: psykholohichni osoblyvosti rozvytku* [Personal potential of an older preschool child with motor alalia: psychological features of development]. *Osoblyva dytyna: navchannia i vykhovannia*, 4(89), 75–87. [in Ukrainian].
3. Ribtsun, Yu. V. (2013). *Do problemy porushennia zvuko-skladovoi struktury slova u ditei* [On the problem of sound-syllabic word structure disorders in children]. *Naukovyi chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova: zb. nauk. pr.*, 23, 206–208. Kyiv: National Pedagogical Dragomanov University. [in Ukrainian].
4. Starusova, D. S. (2026). *Formuvannia struktury rechennia u ditei starshoho doshkilnoho viku z motornoiu alalieiu* [Formation of sentence structure in older preschool children with motor alalia]. Synerhetychnyi potentsial mizhdystsyplinarnoho pidkходу u suprovodi osib z osoblyvymy osvitimy potrebamy: zb. materialiv Vseukr. kruhloho stolu. Kharkiv National Pedagogical University named after H. S. Skovoroda. Kharkiv. pp. 201–203. [in Ukrainian].
5. Tarasiuk, A. I. (2020). *Osoblyvosti movlennievoho rozvytku ditei iz sensornoiu alalieiu* [Features of speech development in children with sensory alalia]. *Aktualni pytannia korektsiinoi ta inkliuzyvnoi osvity: zb. nauk. pr.* Kharkiv National Pedagogical University named after H. S. Skovoroda. Kharkiv: KhNPU. pp. 324–329. [in Ukrainian].
6. Tyshchenko, V. V. (2014). *Doslidzhennia sensornoi alalii u psykholoho-pedahohichnomu dyskursi* [Research on sensory alalia in the psychological-pedagogical discourse]. *Naukovyi chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova. Seriia 19: Korektsiina pedahohika ta spetsialna psykholohiia*, 26, 229–233. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_019_2014_26_49. [in Ukrainian].
7. Trofymenko, L. (2022). *Doslidzhennia osoblyvostei skladovoi struktury slova u ditei z alalieiu* [Research on the features of syllabic word structure in children with alalia]. *Materialy konferentsii MTsND*, 50–55. [in Ukrainian].
8. Trofymenko, L. I. (2023). *Alalii: pidtrymka dytyny z osoblyvymy movlenniievymy potrebamy v osvitnomu seredovyshchi* [Alalia: support for a child with special speech needs in the educational environment]: navch.-metod. posib. Kyiv. 180 p. [in Ukrainian].
9. Fylypova, P. S. (2020). *Do pytannia aktyvizatsii movlennia u ditei z motornoiu alalieiu* [On the issue of speech activation in children with motor alalia]. *Aktualni pytannia korektsiinoi ta inkliuzyvnoi osvity: zb. nauk. pr.* Kharkiv National Pedagogical University named after H. S. Skovoroda. Kharkiv: KhNPU. pp. 338–342. [in Ukrainian].

Дата першого надходження статті до видання: 14.05.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 29.05.2026